

EKSAMEN

Emnekode: LUMSP402014	Emnenavn: Lesing og skriving i et mangfoldsperspektiv Masterstudiet i spesialpedagogikk, emne 2
Dato: 06.06.2019	Eksamenstid: Kl. 9 til kl. 15 (6 timer)
Hjelpemidler: Ingen	Faglærere: Benthe Kolberg Jansson (emneansvar) Camilla Häbler (emneansvar) Gisela Håkansson Inger Martine Mosfjeld Ragnar Arntzen Rune Andreassen
Om eksamensoppgaven: Oppgavesettet består av sju sider inklusiv denne forsida. Kontroller at oppgava er komplett før du begynner å svare på oppgava. Oppgavesettet inneholder ei oppgave og to tekstvedlegg.	
Sensurfrist: Karakterene er tilgjengelige for studenter på Studentweb senest 2 virkedager etter oppgitt sensurfrist. www.hiof.no/studentweb	

EKSAMENSOPPGAVE

Bakgrunn for oppgava

En lærer underviser i naturfag i en fjerdeklasse der ca. 80% av elevene har norsk som morsmål og resten har minoritetsspråklig bakgrunn. I en periode skal klassen arbeide med temaet «utdødde dyregrupper», og arbeidet med dette temaet skal i tillegg til fagkunnskap bidra til utvikling av leseforståelse og skriftlig bruk av språket. Ett av flere læremidler som blir brukt, er læreboka. Utdrag fra læreboka er vedlagt.

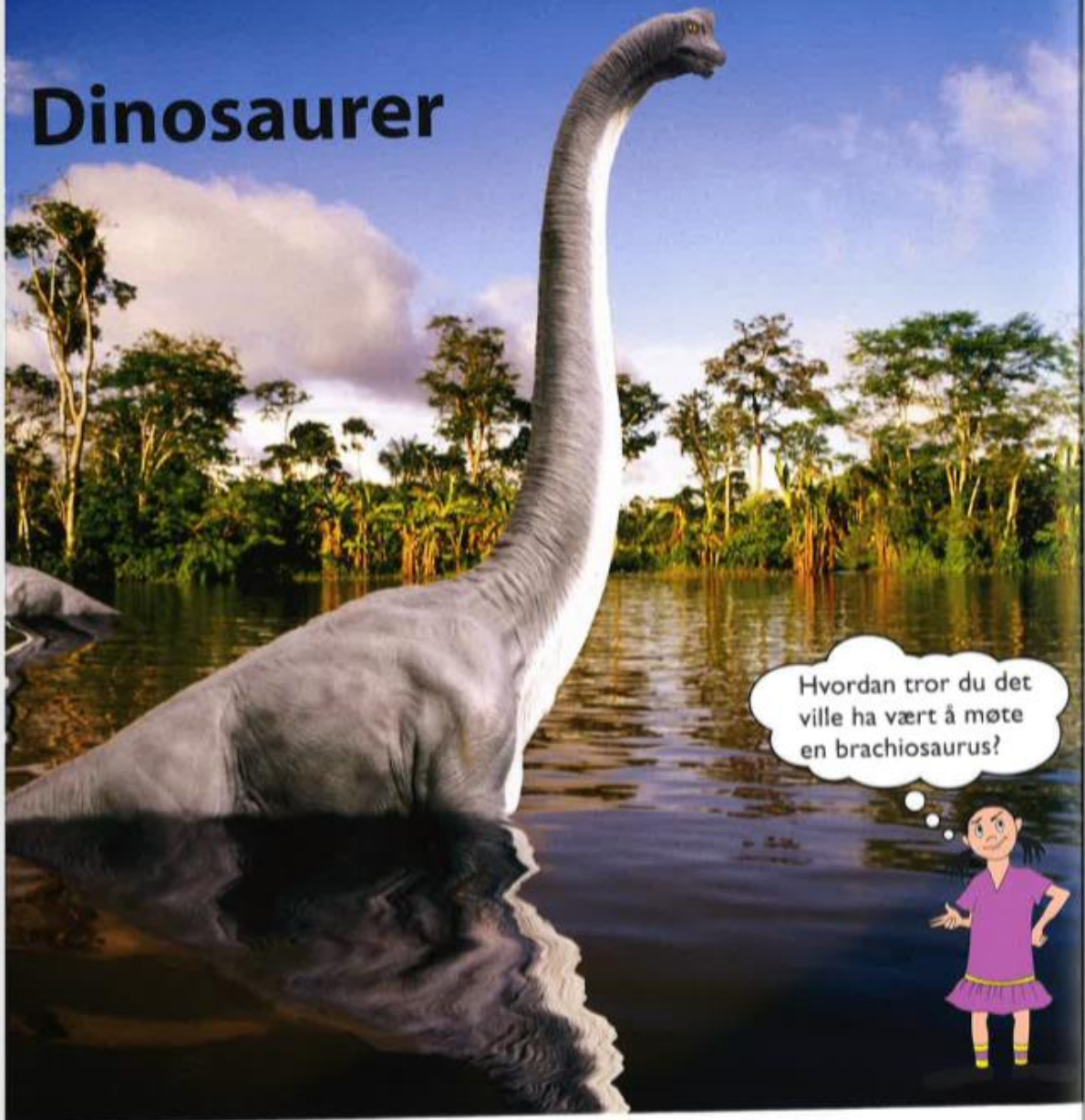
Oppgavetekst

Skriv ei fagtekst der du drøfter hva det bør legges vekt på for at undervisninga i emnet skal kunne støtte lese- og skriveutviklinga for alle elever i denne klassen. Drøftinga skal være knytta til både teori, forskning og didaktikk. Utdraget fra læreboka kan brukes i drøftinga.

Vedlegg:

1. Utdrag fra læreboka *Cumulus 4. Naturfag og samfunnsfag* (Bjørshol, S. m.fl., 2008).
2. Pensumliste. Denne er ment som støtte i arbeidet, og kandidaten kan bruke referansene i eksamenssvaret. Det skal ikke være egen litteraturliste i eksamenssvaret.

Dinosaurer

Brachiosaurus er et av de største dyrene som har levd på jorda. Den kunne bli 22 meter lang og veie 80 000 kg. Det er like mye som vekten av 20 elefanter. Når den stod oppreist, var

hodet nesten 13 meter over bakken. Den levde av planter. Noen forskere mener at brachiosaurus var så tung at den ikke klarte å bevege seg på land. Den flyttet seg ved å vasse i vann.

Flygeøglene hadde hud mellom frambeina og kroppen. Huden virket som vinger. Den minste flygeøglen var ikke større enn en spurv, den største så stor som et enmotors fly. Knoklene til flygeøglene var fylt med luft, slik som hos fuglene i dag. Den største flygeøglen veide derfor ikke mer enn 100 kg. Flygeøglene svevet over havet på jakt etter fisk.

Fiskeøglene var i slekt med dinosaurerne. De levde i havet. Fiskeøglene kunne bli 10 meter lange og veie 5 tonn. Beina lignet på padleårer. Fiskeøglene hadde ryggfinner og halefinner, slik fiskene har i dag. De jaktet på fisk og blekk-spruter. Fiskeøglene måtte opp til overflaten for å puste. De la ikke egg, men fødte levende unger.

Fiskeøglene ble spist av store rovøgler. På Svalbard er det funnet knokler av en rovøgle som heter **pliosaurus**. Den

ligner på en kjempestor krokodille. Pliosaurus kunne bli 12 meter lang. Tunga var så stor at en voksen mann kunne ligge på den. I munnen hadde den tenner som var 30 cm lange.

Forskere som studerer dinosaurer, har funnet rester etter tusen forskjellige arter.

Pliosaurus fanger svaneøgle.

Navn	Lengde	Vekt	Mat
Tyrannosaurus rex	13 meter	6000-8000 kilo	Kjøtt
Andeøgle (Hadrosaurus)	7-10 meter	7000 kilo	Planter
Brachiosaurus	22 meter	80 000 kilo	Planter
Pliosaurus	12 meter	Ukjent	Kjøtt
Diplodocus	27 meter	11 000 kilo	Planter
Saltopus	0,7 meter	1 kilo	Insekter og åtsler

Vedlegg 2

Pensumliste

- Aase, Laila. (2005). Norskfagets dannelsespotensial i fortid og samtid. I Aasen, A.J. & Nome, S. (red.). *Det nye norskfaget*. Bergen: Fagbokforlaget/LNU. (s. 35-47) ISBN 978-82-450-0291-1
- Andreassen, Rune. & Bråten, Ivar. (2011). Implementation and effects of explicit reading comprehension instruction in fifth-grade classrooms. *Learning and Instruction*, 21, s. 520-537. (19 sider) ISSN: 0959-4752
- Andreassen, Rune. (2014). Undervisning som fremmer leseforståelse. I K. Lundetræ & F.E. Tønnessen (red.). *Å lykkes med lesing: Tidlig innsats og tilpasset leseopplæring*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (s. 223-242) (20 s.) ISBN/EAN: 9788205431164
- Ansald, Kristina (2012). Språk och ämnesundervisning i det flerspråkiga klassrummet – En introduktion till genrepedagogik (s. 85-100). I R. Arntzen, S. Duek, A. Hjelde (red.). *Flerspråklig oppvekst i barnehage, førskole og skole*. ISBN: 9788278253632.
<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/148309/20120402HeleEl.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Arntzen, R., Kvifte, B. og Hjelde, A. (2017). Andrespråkelevers møte med obligatoriske leseprøver fra småskole- til mellomtrinn. *NOA norsk som andrespråk*, årg 33-1, s. 33-62.
<http://ojs.novus.no/index.php/NOA/article/view/1413/1398>
- Aukrust, V.G. & Rydland, V. (2007). Minoritetsspråklige barn og lesing – hvordan kan barnehagen og skolens begynnerundervisning legge til rette for leseforståelse? I Bråten, Ivar (red.) *Leseforståelse. Lesing i kunnskapssamfunnet – teori og praksis*. Oslo: Cappelen akademisk forlag, (128-147). ISBN 9788202261757
- Berge, Kjell Lars (2014): Å kunne uttrykke seg skriftlig. I Stray, Janicke Heldal og Wittek, Line (red.). *Pedagogikk – en grunnbok*. Oslo, Cappelen Damm Akademisk (s. 488 – 502) (14 s.) ISBN: 9788202414245
- Berggreen, Harald, Sørland, Kjartan & Alver, Vigdis (2012). *God nok i norsk*. Oslo: Cappelen (kap. 1, 2 og 3). ISBN 9788202370015 (B)
- Bråten, Ivar. (Red.) (2007). *Leseforståelse: Lesing i kunnskapssamfunnet – teori og praksis*. Oslo: Cappelen Akademisk. Kap. 2, 3, 8 og 9. (Kapittelnummer er oppført i 2008-opplaget.) (B)
- Bueie, Agnete (2016). Nyttige og mindre nyttige lærerkommentarer - slik elevene ser det. I *Nordic Journal of Literacy Research*, vol. 2, pp. 1-28. Tilgjengeleg frå
<https://nordicliteracy.net/index.php/njlr/article/view/188#alm>
- Bøyesen, Liv (2007). Lesing og leseproblemer innen forskjellige ortografier. Kartlegging og vurdering av flerspråklige elever. *NOA norsk som andrespråk*, nr 2, 32-54. Tilgjengeleg fra
http://nafo.oslomet.no/wp-content/uploads/2014/04/LivBoyesen_NOA.2_2007.pdf
- Dewilde, J., Igland, M.A. (2015). «No problem, janem» En transspråklig tilnærming til flerspråklige elevers skriving. I A. Golden & E. Selj (red.). *Skriving i norsk som andrespråk*. Oslo: Cappelen. (s. 109-126). ISBN 9788202489663
- Dysthe, Olga. & Hertzberg, Frøydis. (2009). Den nyttige tekstresponsen – hva sier nyere forskning? I Haugaløkken, O.K., Evensen, L.S., Hertzberg, F. & Otnes, H. (red.). *Tekstvurdering som didaktisk utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 35-43) (9 sider) ISBN 9788215014197

- Elsness, Turid F. (2004). Staveutviklingen hos barn i alderen 7-8 år. I Skardhamar, A.-K. (red.). *Morsmål og skolestart*, Høgskolen i Oslo, Avdeling for lærerutdanning. (s. 5 – 21) (17 sider) ISBN8257943401
- Flower, Linda og Hayes, John [1981] (1991). En teori om skriving som kognitiv prosess. I Bjørkvold, Eva og Penne, Sylvi (red.) *Skriveteori*. Oslo: LNU/Cappelen. ISBN 82-02-12831-5 (s. 102-127)
- Flyman Mattsson, Anna & Håkansson, Gisela (2010). *Bedömning av svenska som andrespråk*. Lund: Studentlitteratur (90s.) ISBN 9789144058207 (B)
- Håkansson, G. & Zetterholm, E. (2018). Språktypologi (Kap.4). I E.K. Salameh & U. Nettelbladt (red.). *Språkutveckling och språkstörning hos barn. Flerspråkighet – utveckling och svårigheter*. (s. 101-162). Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144017716
- Iversen, Harald Morten og Otnes, Hildegunn (2016). *Å lære å skrive*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 2, 5 og 7). ISBN 978-82-15-02186-7 (B)
- Kulbrandstad, Lise (2018). *Lesing i utvikling* (kap. 6: Skolestart med flere språk (s. 181-206), kap. 8, Å lese på andrespråket 275-298). (52 s.) Bergen: Fagbokforlaget. ISBN 978-82-450-0865-4
- Kunnskapsdepartementet (2006). Læreplaner for Kunnskapsløftet (LK06). Læreplaner for gjennomgående fag i grunnskolen og videregående opplæring. Oslo: Utdanningsdirektoratet. (Rev. utg. 2008, 2013)
- Kvithyld, Trygve og Aasen, Arne J. (2011). Fem teser om funksjonell respons på elevtekster. I *Viden om læsning*, nr. 2. Tilgjengeleg fra http://www.skrivesenteret.no/uploads/files/PDF/Trygve_Kvithyld_Arne_Johannes_Aasen1.pdf
- Laursen, Helle Pia (2013). Biliteracy og skriftsprogstilegnelse. Literacypraksisser i de første skoleår. I HP Laursen (red.) *Literacy og sproglig diversitet*. Aarhus: Aarhus universitetsforlag (s. 11-48). ISBN 9788771240559
- Lorentzen, Rutt Trøite (2008). Skrivning i barnehagen – eller leikeskriving? I Lorentzen, R. og Smidt, J. (red.). *Å skrive i alle fag*. Oslo: Universitetsforlaget (s.93-106) (12 s.) ISBN 978-82-15-01192-9
- Maagerø, Eva (2013). Pulverheksa og grønnskollingen. Literacy i barnehagen. I Skjelbred, D. & Veum, A. (red.). *Literacy i læringskontekster*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 80-97 (9 s.) ISBN 9788202405984
- Michelsen, Maja (2016). Mønsterarket som læringsobjekt. Hva lærer et barn av å fylle ut en side i en fargeleggingsbok? I *Norsk pedagogisk tidsskrift* Vol 100. Nr. 1, s. 3-14 (12 sider). ISSN.1504-2987-2016-01-01. DOI: 10.18261/issn.1504-2987-2016-01-02
- Pressley, M. & Allington, R.L. (2014). *Reading instruction that works: The case for balanced teaching*. 4th Edition. New York: Guilford Press. Kap. 1, 4, og 5. (B)
- Roe, Astrid. (2014). *Lesedidaktikk*. Oslo: Universitetsforlaget. Kap. 2,4 og 7 (74 s.) (B)
- Rydland, Veslemøy, Vibeke G. Aukrust og Helene Fulland (2012). How word decoding, vocabulary and prior topic knowledge predict reading comprehension. A study of language-minority students in Norwegian fifth grade classrooms. *Reading and writing: An Interdisciplinary Journal*, 2012, årg. 25 nr. 2, 465-482. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3261410/pdf/11145_2010_Article_9279.pdf
- Skaathun, Astrid (2007). *Staveferdighet. Ei undersøkning av stavetileigning i norsk barneskole*. Doktoravhandling. Stavanger: Universitetet i Stavanger, Det humanistiske fakultet, Nasjonalt senter

for leseopplæring og leseforskning Kap. 9.3 Oppsummerende konklusjoner og veien videre, s. 301-303 (3 s.) ISBN 978-82-7644-333-2

Skjelbred, Dagrud & Veum, Aslaug (2013). Literacy i læringskontekster. I Skjelbred, D. & Veum, A. (red.). *Literacy i læringskontekster*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 11-19 (9 s.) ISBN 9788202405984

Skovholt, Karianne & Veum, Aslaug (2014). Teorier om tekst og kommunikasjon. I: *Tekstanalyse. Ei innføring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (s. 20-49) ISBN 978-82-02400408

Solheim, Randi og Matre, Synnøve (2014). Forventninger om skrivekompetanse. Perspektiver på skriving, skriveopplæring og vurdering i «Normprosjektet». I *Viden om Læsning* nr. 15. København: Nationalt Videncenter for Læsning (Tilgjengeleg fra http://norm.skrivesenteret.no/wp-content/uploads/2014/03/videnom_15_8.pdf) 11s.

Kartleggingsprøver i lesing

Utdanningsdirektoratet: Obligatoriske kartleggingsprøver i lesing for 1., 2., 3. klasse; Nasjonale prøver i lesing for 5. klasse

Basisbøker:

Traavik, H. & Jansson, B.K. (2013). *Norskboka 1*. Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7. Oslo: Universitetsforlaget.

Jansson, B.K. & Traavik, H. (2014). *Norskboka 2*. Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7. Oslo: Universitetsforlaget